

Бюджетний барометр.

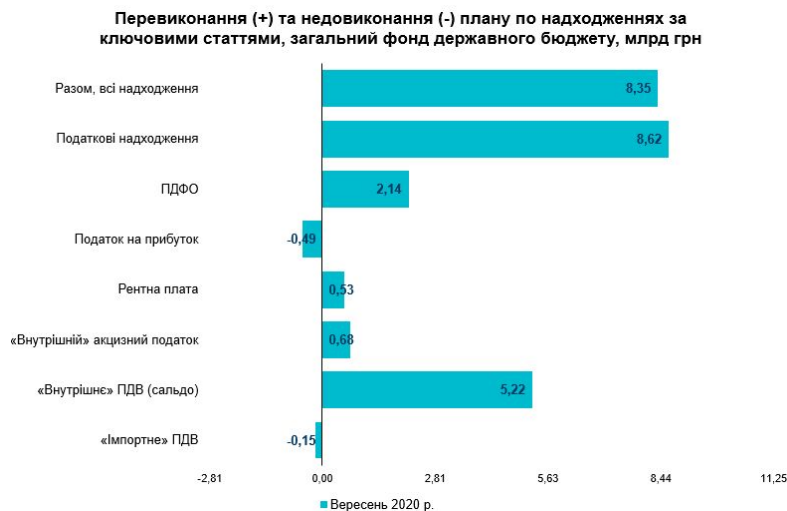
Результати виконання Закону про державний бюджет у вересні 2020 р.

Наприкінці кожного місяця Державна казначейська служба оприлюднює детальні дані про виконання державного бюджету за попередній місяць. Це дозволяє подивитись “вглиб” ситуації з виконанням Закону про державний бюджет, побачити проблемні моменти та зрозуміти ризики.

Ключові висновки про виконання бюджету за 9 місяців 2020 року.

- 1) Уряд перевиконав плани за надходженнями та суттєво недовиконує план за видатками, у тому числі недофінансовує “захищені” статті. Ключова причина - труднощі із залученням боргового фінансування
- 2) План по запозиченнях не виконується. Скоріше за все, до кінця 2020 року уряд не зможе робити запозичення на зовнішньому ринку. Запозичити весь обсяг коштів, необхідних для фінансування видатків, на внутрішньому ринку також є мало реалістичним. Тому урядові доведеться, які видатки фінансувати, а які - ні.
- 3) Значно зросли надходження від внутрішнього ПДВ та знизилася його відшкодування

Ситуація із надходженнями до державного бюджету нормалізувалась. У вересні 2020 року Міністерство фінансів майже наздогнало план з надходжень до бюджету. З січня по травень ситуація з виконанням бюджету була критичною, проте з літа вона почала покращуватись (важливим внеском у це було значне зменшення плану по бюджетних надходженнях, ухвалених парламентом в квітні). У вересні податкові надходження до державного бюджету перевищили план на 8,6 млрд грн. В тому числі - за рахунок більших, ніж планувалось, надходжень від податку на доходи фізичних осіб (ПДФО, +2,1 млрд грн), що частково може бути наслідком підвищення мінімальної зарплати у вересні до 5000 грн; а також податку на додану вартість із вироблених в Україні продуктів (“внутрішній” ПДВ, +5,2 млрд грн до плану).

Джерело: Державна казначейська служба України

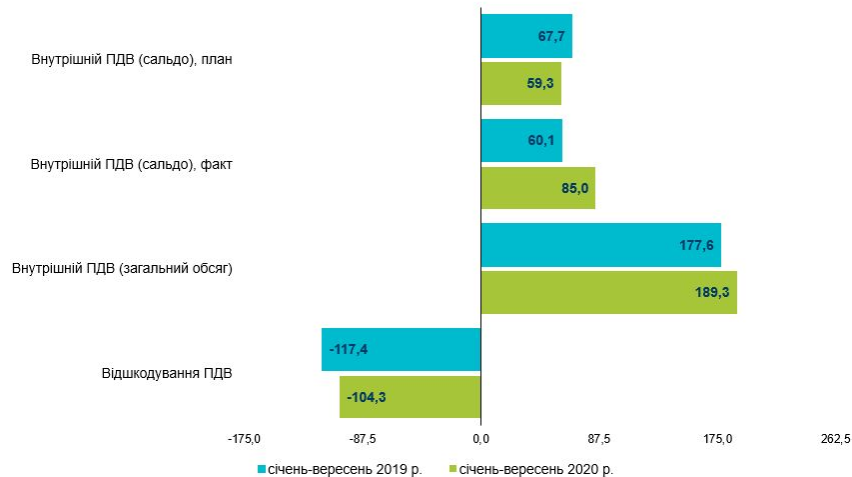

За збереження такої динаміки, за результатами року Міністерство фінансів може не лише виконати план за надходженнями, але й дещо (на 15-20 млрд грн) перевиконати його. Це дасть можливість трохи знизити дефіцит бюджету.

Суттєвим фактором перевиконання плану є значне збільшення збору й одночасно - значне зменшення рівня відшкодування ПДВ. План надходжень від внутрішнього ПДВ (сальдо, з урахуванням відшкодування ПДВ) на січень-серпень було перевиконано на 25 млрд грн (на 43%). Це також на 41% більше, ніж було зібрано цього податку у січні-серпні минулого року. Водночас податкова відшкодувала бізнесу на 13 млрд грн (на 11%) менше, ніж минулого року. **Це - зона ризику та особливої уваги.** Адже зменшення рівня відшкодування ПДВ при збільшенні рівня його надходжень може бути наслідком затримки з відшкодуванням ПДВ бізнесу або ускладнення реєстрацій податкових накладних.

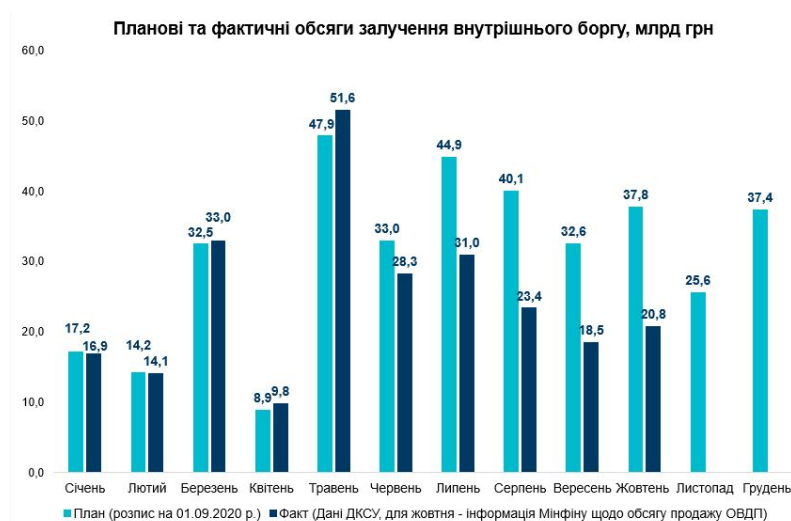
Надходження від ПДВ та його відшкодування, млрд грн

Джерело: Державна казначейська служба України

Водночас Мінфін має значні труднощі із залученням боргового фінансування для оплати бюджетних видатків. 291 млрд грн, або 23% сукупних видатків бюджету, згідно Закону про держбюджет потрібно профінансувати за рахунок боргових запозичень. Також протягом 2020 року Мінфіну потрібно погасити 355 млрд грн боргів. Аби зробити це та профінансувати видатки бюджету у повному обсязі, урядові потрібно протягом 2020 року запозичити 647 млрд грн. Головним чином - за рахунок внутрішніх запозичень.

Але з липня 2020 року Міністерству фінансів не вдається виконувати план із запозичень. На 1 жовтня **розрив між планом та фактом (за загальним фондом) державного бюджету сягнув 114 млрд грн.** При цьому динаміка запозичень погіршується, а різниця між плановими та фактичними запозиченнями зростає.

Джерело: Державна казначейська служба України, Міністерство фінансів

Аби профінансувати запланований дефіцит бюджету, Мінфіну потрібно залучити в четвертому кварталі **235 млрд грн**.

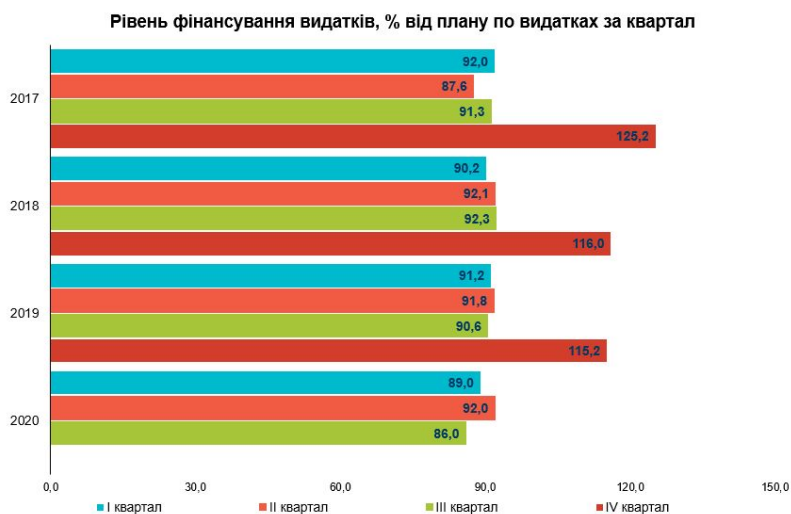
За нашою оцінкою, за результатами року Мінфін не зможе залучити весь необхідний обсяг фінансування. А відтак - профінансувати всі заплановані видатки. До кінця року Україна не відновить співпрацю з МВФ. Відтак, Мінфін не зможе запозичувати на зовнішніх ринках. Доступ до фінансування на внутрішньому ринку також буде обмежено.

Тому ми прогнозуємо, що Мінфін не зможе профінансувати від 120 до 140 млрд грн видатків державного бюджету. Ми бачимо три інструменти, якими уряд буде вирішувати цю проблему:

- (1) буде «заморожено» фінансування капітальних видатків та частину «захищених», але не пріоритетних видатків (таких, як оплата послуг, медикаментів);
- (2) Держказначейство може затримувати оплату робіт та послуг за тими контрактами, які вже укладені між розпорядниками бюджетних коштів та підрядниками;
- (3) за найбільш негативного сценарію, Мінфін може використовувати гроші інших бюджетів (передусім місцевих), що зберігаються на єдиному казначейському рахунку, для фінансування власних видатків. Така ситуація мала місце під час бюджетної кризи 2013 року.

Значне відставання у фінансуванні видатків уже є помітним. Зазвичай рівень фінансування видатків у третьому кварталі становить 91-92% від плану по видатках на квартал. В поточному році цей рівень знизився до 86% від плану. За результатами 9 місяців профінансовано на 93 млрд грн (на 11%) менше видатків загального фонду бюджету, ніж заплановано на цей період. За збереження динаміки попередніх років рівень відставання від плану за результатами вересня не мало б перевищувати 38 млрд грн.

В цілому ж за 75% року профінансовано лише 66% річного плану видатків загального фонду державного бюджету та 56% - видатків спеціального фонду.

Джерело: Державна казначейська служба України, розрахунки Центру аналізу публічних фінансів та публічного управління КШЕ

Із затримкою відбувається фінансування навіть «захищених» видатків бюджету - тобто зарплат, соціальних виплат, комунальних послуг тощо. Припускаючи, що фінансування захищених видатків, у тому числі зарплат та соціальних виплат (крім оплати комунальних та інших послуг), розподіляється рівномірно протягом року, за результатами вересня обсяг недофінансування захищених видатків сягнув 35 млрд грн. В тому числі на 7 млрд грн недофінансовані соціальні виплати.

Ми очікуємо, що у четвертому кварталі уряд зможе профінансувати не більше 110% від плану (в попередні роки у жовтні-грудні фінансувалось 115-125% від плану).

Джерело: Державна казначейська служба України, розрахунки Центру аналізу публічних фінансів та публічного управління КШЕ.

*Плановий рівень фінансування розраховано як 9/12 річного плану фінансування захищених видатків за кожним напрямом.